

УДК 7.033.3.048

АЗЗААРІ АЛІ

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна
Коледж електронних технологій Бані Валід, ЛівіяDOI:10.30857/2617-
0272.2020.4.3.**ГЕОМЕТРИЧНИЙ ОРНАМЕНТ В ІСЛАМСЬКОМУ
МИСТЕЦТВІ: ТРАДИЦІЇ, ОСОБЛИВОСТІ, СКЛАДОВІ**

Мета статті: проаналізувати особливості ісламського геометричного орнаменту як історичного та сучасного мистецького явища, його становлення, формування, традиційні структурні елементи.

Методологія. Застосовано загальнонаукові методи дослідження, зокрема хронологічний та історико-компаративний, а також образно-стилістичний, семантичний та теоретико-мистецтвознавчий аналіз.

Результати. Проаналізовано особливості історичного розвитку геометричного орнаменту в країнах ісламу, його національно-історичні, ментальні, образно-художні риси. Визнаний у світі як унікальне художнє явище ісламський геометричний орнамент за композиційним побудуванням складається із простих елементів (коло, квадрат, трикутник), що шляхом поєднань і повторів за певною схемою-сіткою утворює складний малюнок (шестикутник, восьмикутник, зіркоподібний рапорт). У розмаїтті його варіантів втілюється багатство художньої культури ісламу. З'ясовано, що геометричний орнамент, який є провідним декоративним елементом на численних предметах, унаочнює глибокий духовний зміст. Геометричний ісламський орнамент відображає тисячолітню творчу практику, що стала традиційною на арабському Сході. Водночас в сучасному світі мусульманські орнаментальні традиції залишаються актуальними і виявляють можливості реалізації набутого художнього досвіду арабських країн в нових творчих практиках, в тому числі, у графічному дизайні.

Наукова новизна полягає у з'ясуванні місця та значення ісламського геометричного орнаменту в сучасних культурно-мистецьких процесах, з урахуванням його традиційного естетичного, змістовного, структурно-композиційного наповнення.

Практична значущість. Запропоноване дослідження розширює уявлення про можливості застосування традицій ісламського орнаменту в сучасних творчих практиках. Результати можуть бути використані у практиці дизайну.

Ключові слова: ісламська культура; дизайн; творча практика; композиційна побудова; елементи орнаменту.

Вступ. Геометричний орнамент належить до самобутніх явищ ісламської художньої культури. Будучи одним з найдавніших видів орнаменталізації, він є частиною системи декору, якій притаманна специфічна конкретна форма, зміст та естетика. Геометричний орнамент віками використовували для прикрашання екстер'єру та інтер'єру, предметів побуту, зброї, знаряддя праці, текстилю. У наш час цей вид декору залишається одним з найбільш популярних: він досить простий у використанні і дуже ефектний з естетичної

точки зору, що робить його актуальним як для класичних мистецтв, так і новітніх, зокрема, дизайну. Про це свідчить низка міжнародних проєктів з будівництва та відновлення культових та меморіальних споруд на Сході та у Європі, де значне місце надавалося орнаментальному декору, як, наприклад, роботи у мечеті аль-Масджид аль-Харам (Велика мечеть, Мекка), аль-Масджид ан Наваби (мечеть Пророка, Медина), гробниці шейха Худжвирі (Лахор), Ісмаїлітського центру у Лондоні.

Аналіз попередніх досліджень.

Історія геометричного орнаменту, його художні аспекти є предметом вивчення упродовж останніх двох століть. Одним з перших видань, де була зібрана інформація про геометричний орнамент, стала енциклопедія Генрі Шоу [10], в якій було вміщено інформацію про орнаменти та орнаментальний декор, доступні на момент написання книги, тобто першої половини XIX ст. Попри те, що на сьогодні зміст цієї книги видається досить обмеженим, вона залишається цікавою для сучасних дослідників як першоджерело.

Інтерес науковців до геометричного орнаменту та його властивостей, розкривають також сучасні публікації, зокрема, збірка матеріалів міжнародної конференції, присвяченої темі геометричного мистецтва від ранньої історії до сучасності [9]. Зорієнтована, переважно, на археологічні пам'ятки, збірка не містить жодної статті, що стосується мистецтва ісламу. Отже, ісламський геометричний орнамент, залишився за межами тематики даної конференції.

Водночас, специфіка геометричного орнаменту, яка існує у країнах ісламу, є науковою проблемою, якій присвятили роботи відомі дослідники. Орнамент ісламських старожитностей, архітектурний декор, декор ісламських документів, предметів культу та побуту, розглядали, зокрема, Д. Боннер [7; 8], М. Піотровський [4, с. 13–15; 5], А. Халлаб [5], Х.А.-А. Аль Сакер [2].

Так, Джей Боннер, який отримав освіту у Лондоні і став у подальшому учасником низки міжнародних архітектурно-дизайнерських проектів, є автором низки праць, присвячених ісламському орнаменту, в тому числі, фундаментального дослідження у вигляді монографії [7]. Він спеціалізується на архітектурному декорі, якому присвятив Головну увагу він приділяє архітектурному декору, якому, зокрема, присвячене видання. У ньому Д. Боннер розкрив специфіку полігональної техніки, що є основним методом майстрів минулого при

створенні ісламських геометричних візерунків. Зважаючи, що дана техніка втрачена, дослідник відновлює її за історичними записами, що дає змогу відновити дану традицію, в тому числі у сучасному дизайні. Історичні розвідки, до яких звертається автор, доводять формоутворюючу роль в ісламському декоративному мистецтві геометрії. Автор також ставить питання про класифікацію ісламських візерунків.

Низка фундаментальних праць, присвячених культурі Сходу, в тому числі арабо-мусульманській художній культурі, належить директору Державного Ермітажу, М.Б. Піотровському. У виданні «О мусульманском искусстве», він в окремій главі книги розглядає геометричний декоративний орнамент, його релігійний підтекст, естетичні та функціональні властивості [4, с. 35–50].

До питань ісламського геометричного орнаменту також зверталися автори А. Халлаб, Х.А.-А. Аль Сакер, яким належать дисертаційні дослідження, присвячені ісламському мистецтву. У першому випадку було розглянуто естетичні якості орнаменту країн ісламу [5], у другому – орнаментальне мистецтво арабів доби середньовіччя [2], де геометричний декор розглядався не спеціально, а в контексті інших орнаментів.

Відтак, східний, зокрема ісламський геометричний орнамент, залишається вивченим недостатньо. Актуальним, наприклад, є пошук нових форм використання та водночас нової естетики традиційного орнаменту, пов'язаної із запитамі сучасного дизайну. Такий аспект відкриває нові можливості геометричного орнаменту як джерела для розробок сучасного дизайну. В такому ключі умови його формування, змістовні особливості, композиційні складові, включно із релігійними та культурними аспектами, висвітлені далеко не повно. Їхнє дослідження актуалізує вивчення даного

явища як для історії культури та мистецтва, так і для теорії та практики дизайну.

Постановка завдання. У практиці графічного дизайну сучасні автори звертається до різноманітних ідей, які знаходять своє образно-ідейне та стилістичне рішення. При цьому сучасний запит на організацію та оформлення дизайнерського рішення передбачає звернення до різноманітних джерел, серед яких суттєве місце належить національним культурам. Його аналіз та багатопланове інтерпретування часто потребує від дизайнера розуміння природи конкретного явища, його витоків, смислової, естетичної, історико-культурної цінності. У такому сенсі ісламський геометричний орнамент є багатим джерелом ідей, адже він є носієм релігійних, побутово-звичаєвих, національно-історичних, художньо-естетичних традицій, які можуть бути використані у дизайнерському рішенні. Основні завдання даного дослідження полягають в аналізі ісламського геометричного орнаменту, його історії, походження, смислової специфіки, як підґрунтя сучасного творчого процесу у ділянці образотворчого мистецтва та дизайну.

Мета дослідження – виявити роль та місце ісламського геометричного орнаменту в мистецькому та дизайнерському процесі як традиційного виду творчої практики, що має глибоку історію, наділена високими естетичними та художніми якостями. Для досягнення даної мети в процесі дослідження було здійснено завдання розкрити аспекти геометричного орнаменту в країнах ісламу як явища, що втілює релігійні національно-історичне та образно-художнє навантаження; розглянути аспекти історичної обумовленості виникнення та формування геометричного орнаменту; проаналізувати можливості реалізації конструювання геометричного орнаменту у сучасній творчій дизайнерській практиці.

Результати дослідження. Предмети, прикрашені геометричним орнаментом, відомі з часів палеоліту [2, с. 25–26]. На

Сході його найкращі зразки з'явилися за так званого Ісламського Відродження – історичного періоду розвитку культури і мистецтва Близького Сходу часів Омейядів VII–VIII ст. В епоху Омейядів сформувалося ісламське мистецтво, на яке вплинули класичні культури Середземномор'я і в процесі адаптації яких з'явився новий стиль художнього виразу – геометричний арабо-ісламський орнамент. Саме його шедеври прикрашали мечеті Омейядів у Дамаску, що був їхньою столицею (рис. 2). Серед споруд, що знаходилися за межами Дамаску, однією з найвідоміших є також споруда Купол Скелі в Єрусалимі, або Масджіт Куббат ас-Сахра, що є мусульманським святилищем над каменем Основи на Храмовій горі, де ще у VII ст. було зведено мечеть. Купол Скелі прикрашали геометричні орнаменти як в інтер'єрі, так і ззовні, в екстер'єрі, включно із вікнами та дверями (рис. 4).

Ісламський геометричний орнамент продовжив розвиватися у перехідний період ісламського мистецтва у добу Аббасидів між IX–X ст. у новій столиці Багдаді, а далі - у Самаррі, де завершилося формування й становлення ісламського мистецтва в цілому та геометричного орнаменту зокрема. В архітектурі проявив себе особливий стиль і передові технології, зокрема нові методи різьблення та гравіювання на поверхнях у вигляді абстрактних геометричних форм. Геометричний орнамент розмальовували білою фарбою, яку наносили на поверхню фарфору та кераміки, додавши тим самим більшої естетичності, ніж це було до того (рис. 5) [6, с. 1–8].

Отже, в історичному контексті, геометричний орнамент виник і розвинувся під впливом політичних факторів, зокрема завоювання мусульманами різних територій і народів. Як вид мистецтва геометричний орнамент увібрав традиції культур сусідніх та завойованих народів, серед яких були і мусульманські, і немусульманські традиції: грецькі, візантійські, сасанідські та інші.

Геометрія набула першості у східному мистецтві у зв'язку з тим, що зображення живих істот протирічить канонам ісламу. Розвиваючись впродовж століть, ісламський геометричний орнамент відобразив в першу чергу основи і корені іслама, його надихали релігія і традиції. Зображення в такому орнаменті втратило свою цінність і стало частиною узору. Ця властивість обумовила принципи ісламського мистецтва, які є зовсім іншими, поряд із традиційним європейським мистецтвом, наповненим образами людей, тварин та навколишньої природи. Іслам перетворив художні прийоми зображення живності у складні геометричні узори і довершені лінійні конструкції [1, с. 27–30]. Заборона на портрети людей і зображення тварин призвела до великої уваги митця-мусульманина саме до декоративності, а також до майстерності його виконання, що передавалася з покоління до покоління школа майстерності. Майстерність декора, що лежить в основі геометричного орнаменту в ісламських країнах, свідчить про високий духовний та інтелектуальний рівень майстрів. Віртуози ісламського геометричного орнаменту мають професійну спеціальність, яку називають музхрив. Музхрив створюють справжні шедеври декоративного мистецтва, яким досконало володіють. Про це свідчать ілюміновані документи, хоча тлом для їхнього виконання можуть бути і стіни воріт, і двері будівель, і вікна, й михраби мечетей, а також узори тканин та килимів, металеві вироби, предмети із дерева, слонової кістки (рис. 1), вітражні твори тощо (рис. 3).

Мусульманська релігія вклала у орнамент властиве їй почуття краси. Ключові прийоми мусульманських художників виникли з класичних традицій. Вони ускладнювали та деталізували елементи для нових форм орнаменту, характерною особливістю яких була цінність

єдності й порядку. Вагомий інтелектуальний внесок математиків, астрономів та ісламських вчених мав велике значення для створення моделі орнаменту [8]. З часом художники на основі класичних зразків розробили унікальні декоративні техніки та форми, котрі відрізняли їхні роботи від інших.

Значне місце у створенні орнаменту мали математичні розрахунки та геометричні побудовання, адже декор геометричного орнаменту будується на поєднанні геометричних фігур. Поряд із простими елементами та формами – кругом, трикутником, прямокутником – в такі узори включалися прямі та криві лінії. Одним із поширених елементів орнаменту став ромб, який лежить в основі орнаменту в цілому. Його включає, наприклад, ромбо-меандровий геометричний елемент, який вважається структуроутворюючим.

Не зображувальний, абстрактний арабський геометричний орнамент увійшов в історію під назвою «гирих» (араб. – «вузел»). Його складний геометричний узор, що будується у вигляді різних геометричних фігур – зірок, прямокутників, ромбів, інших подібних форм, прийнято використовувати у оздобленні мечетей та інших споруд, на відміну від орнаменту для прикрашання книг, одягу, посуду, інших предметів побуту, де використовували орнамент іслімі – узор, в якому поєднані стебло, що в'ється, та спіраль, рослинний за стилістикою. Художня сторона в орнаменті прямо залежить від того, де, тобто на якому предметі, він буде виконуватися.

Конструкцію східного декору визначала щільно зв'язана орнаментальна сітка. Зокрема, в основі орнаменту гирих лежить розділене на частини коло. В такий спосіб відбувається побудовання усіх інших фігур – трикутника, прямокутника, багатокутника та інших. Така композиція дозволяє створити симетричні мотиви.



Рис. 1. Панель, виконана з кістки і чотирьох різних порід дерева, епоха Омейядів VII–VIII ст., фото з архіву Метрополітен-музею, м. Нью-Йорк, США



Рис. 2. Велика мечеть Омейядів, XII ст., м. Дамаск, Сирія

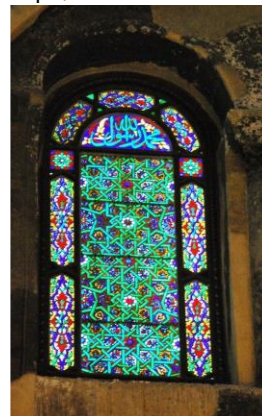


Рис. 3. Вітражне вікно молитовного залу, м. Дамаск, Сирія, 2004 р., каталог В.М. Паппе

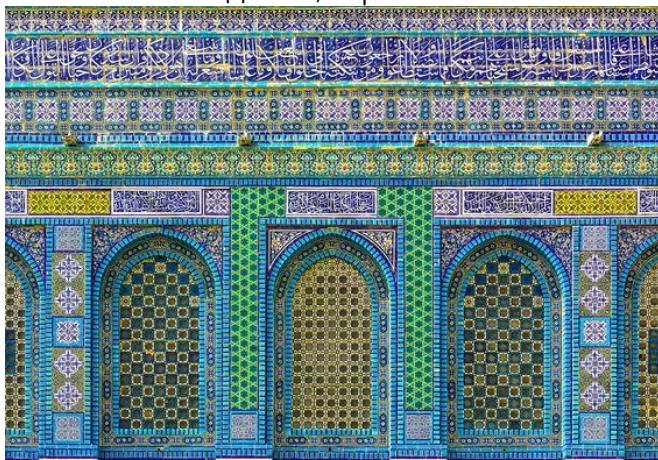


Рис. 4. Купола Скелі в Єрусалимі з геометричним орнаментом, м. Єрусалим, Палестина, 2020 р., каталог Юсуф аль-Натшех



Рис. 5. Чаша, епоха Аббасидів, IX-X ст. Фрагмент фото з архіву Метрополітен-музею, м. Нью-Йорк, США

Геометричний орнамент завжди математично правильний і може бути розділений на рівні частини. Особливістю арабського гириха є певний відступ від такої точності, що надає художнику простір для творчості. В цілому, створення ісламського орнаменту складається із наступних етапів: 1. вибір конкретної рапортної системи; 2. побудування окремих мотивів; 3. розміщення їх на сітці; 4. вибір способу виконання відповідно до матеріалу. Особливістю арабського візерунку є також можливість отримання дуже складних геометричних систем лише з одного мотиву. Орнамент відзначає велика різноманітність кольорів. Він має глибокий зміст, внаслідок використання знаків та символів, що складають узор. Геометричний орнамент символічно втілює ідеї безмежної і різноманітної краси світу. Орнаментика завжди має сакральну смислову мову. Геометричний орнамент легко поєднується з іншими типами орнаменту, такими як рослинна орнаментика, з каліграфічними написами тощо.

Орнамент – особливий вид мистецтва, яким повністю володіють лише спеціалісти. Мусульмани починають освоювати орнамент с юнацьких років і вміння та навички його створення передаються безпосередньо від учителя до учня в процесі навчання. Вже у XVIII ст. ісламські художники вміли гармонійно поєднувати дванадцятикутні зірки із п'ятикутними. Вони вміло відступали від суворо математичного побудування й розташування мотивів на користь естетично-довершеної композиції. Порушуючи сітку, вони використовували геометрично неправильні фігури, або додавали нові. В результаті виникло декілька різновидів арабського орнаменту.

Стиль ісламського орнаменту наслідує ритм класичної арабської поезії та музики,

що відповідає уявленням мусульманських богословів про тканину всесвіту, котра буде існувати безкінечно. Релігійна орієнтація орнаменту надає йому особливого культурного значення у ісламському суспільстві. Лінії орнаменту можна «зупинити» у певному ритмі або продовжити, не порушуючи цілісності візерунку. Орнамент легко пристосовується до будь-якої поверхні та будь-якої форми й розміру, він здатний отримати будь-яке «навантаження» з боку декоративної композиції. Логіка створення його елементів втілює його безмежні можливості та творчий потенціал.

Висновки. Геометричний орнамент в ісламських країнах відображає важливу частину їхньої історії та культури. Він виник в умовах становлення та розквіту араб-мусульманського світу і став одним із суттєвих виразників ісламської ментальності. Геометричний орнамент виступає у якості головного декоративного елемента на численних предметах, має власний духовний зміст, що надає йому високу художню цінність. Геометричний ісламський орнамент відображає багату творчу практику, що була традиційною на арабському Сході впродовж віків. За структурою він складається із простих форм, кола й квадрату, а також їхніх поєднань та повторів у «гніздах» та «групах» за певною схемою-сіткою. Більшість сіток являють собою шестикутник, восьмикутник і зірчасту форму, отримані з квадратів і трикутників, вписаних в коло. Складні узори включають різні форми, що мають різне розташування. Їх варіанти і склад безкінечно різноманітні. Ісламський геометричний орнамент втілює високохудожні риси, що отримали визнання у всьому світі як унікальний вид мистецтва. В сучасних умовах ісламський геометричний орнамент є джерелом запозичень для різних творчих практик, зокрема, дизайну.

Література

1. Аззаарі А. Ісламська каліграфія: історія та сучасна творча практика. *Актуальні проблеми сучасного дизайну*: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 23 квітня. 2020 р. Київ, 2020. Т. 2. С. 27–30.
2. Аль Сакер Х.А. Орнаментальное искусство арабов периода средневековья. Автореф. дис. ... канд. искусствовед.: 17.00.04. Москва, 1984. URL: <https://www.dissercat.com/content/ornamentalnoe-iskusstvo-arabov-perioda-srednevekovya> (дата звернення: 04.10.2020).
3. Михайлова Р. Символ у первісному мистецтві. Символізм у мистецтві та архітектурі. Мова символів – мова вічності. 14.XII–15.XII: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 2001 р. Київ, 2001. Ч. 2. С. 25–26.
4. Пиотровский М. Земное искусство – Небесная красота. Искусство ислама. Санкт-Петербург: Славия, 2000. 93 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/2892080/> (дата звернення: 04.10.2020).
5. Халлаб А. Эстетические основы исламского орнамента: автореф. дис. ... канд. искусствовед. наук: 17.00.04. Москва, 1999. URL: <https://www.dissercat.com/content/esteticheskie-osnovy-islamskogo-ornamenta> (дата звернення: 04.10.2020).
6. Bonner J. *The Historical Antecedents, Initial Development, Maturity, and Dissemination of Islamic Geometric Patterns*, Santa Fe, 2017. 152 p.
7. Bonner Jay. *Islamic Geometric Patterns*. Springer, 2017. 616 p.
8. Metropolitan museum of art. URL: https://www.metmuseum.org/toah/hd/geom/hd_geom.htm (дата звернення: 07.08.2020).
9. IV colloque franco-ukrainien d'archéologie "L'Art geometrique de la prehistoire a nos jours". Kyiv, avril. URL: <https://institutfrancais-ukraine.com/programmation/colloque-archeologie> (дата звернення: 25.08.2020).
10. Shaw H. *The Encyclopaedia of Ornament*. London: W. Pickering, 2006. 146 p.

References

1. Azzaari, A. (2020). *Islams'ka kalihrafiia: istoriia ta suchasna tvorcha praktyka*. [Islamic calligraphy: history and modern creative practice]. *Art and Design*, 2, 27–30. [in Ukrainian].
2. Al Saker, H.A. (1984). *Ornamentalnoye iskusstvo arabov periods srednevekovie*. [Ornamental art of the Arabs of the Middle Ages] *Extended abstract of candidate's thesis*. Moscow. URL: <https://www.dissercat.com/content/ornamentalnoe-iskusstvo-arabov-perioda-srednevekovya> (Last accessed: 04.10.2020). [in Russian].
3. Mykhailova, R. (2001). *Symvol u pervisnomu mystetstvi. Symvolizm u mystetstvi ta arkhitekturi*. [Symbol in primitive art. Symbolism in art and architecture] *Art and Architecture*, Vol. 2, P. 25–26 [in Ukrainian].
4. Piotrovsky, M. (2000). *Zemnoye iskusstvo – Nebesnaya krasota. Iskusstvo islama* [Earthly art – Heavenly beauty. The art of islam]. Petersburg. 93. URL: <https://www.twirpx.com/file/2892080/> (Last accessed: 04.10.2020). [in Russian].
5. Hallab, A. (1999). *Aesthetic foundations of Islamic ornament*, [Aesthetic bases of Islamic ornament]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Moscow. URL: <https://www.dissercat.com/content/esteticheskie-osnovy-islamskogo-ornamenta> (Last accessed: 04.10.2020). [in Russian].
6. Bonner, J. (2017). *The Historical Antecedents, Initial Development, Maturity, and Dissemination of Islamic Geometric Patterns*, Santa Fe, 152. [in English].
7. Bonner, J. (2017). *Islamic Geometric Patterns*. Springer, 616. [in English].
8. Metropolitan museum of art. URL: https://www.metmuseum.org/toah/hd/geom/hd_geom.html (Last accessed: 07.08.2020). [in English].
9. IV colloque franco-ukrainien d'archéologie "L'Art geometrique de la prehistoire a nos jours". Kyiv, avril. URL: <https://institutfrancais-ukraine.com/programmation/colloque-archeologie> (Last accessed: 25.08.2020). [in English].
10. Shaw, H. (2006). *The Encyclopaedia of Ornament*. London: W. Pickering, 146. [in English].

GEOMETRIC ORNAMENT IN ISLAMIC ART: TRADITIONS, FEATURES, COMPONENTS

AZZAARI ALI

*Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine**College of Electronic Technology Bani Walid, Libya*

Purpose of the article analyze the features of Islamic geometric ornament as a historical and at the same time modern artistic phenomenon, its formation, development, traditional structural elements.

Methodology. General scientific research methods, chronological and historical – comparative, figurative-stylistic, semantic, and theoretical-art history analysis are applied.

Results. The features of the historical development of geometric ornament in the countries of Islam, its national, historical, mental, figurative, artistic features are analyzed. Recognized in the world as a unique work of art, Islamic geometric ornament is known for its compositional construction which consists of simple elements (circle, square, triangle). Then by connecting and repeating the shapes according to a certain grid pattern, a complex pattern (hexagon, octagon, star pattern) is created. The richness of the artistic culture of Islam is embodied in the range of its variants. It was found that the geometric ornament, which is the main decorative element on numerous objects, embodies a deep spiritual content. Geometric Islamic ornament embodies thousands of years of creative practice that has become traditional in the Arab East. At the same time, in the modern world, Muslim ornamental traditions remain relevant and reveal opportunities for introducing the acquired artistic experience of the Arab countries into new creative practices, including graphic design.

Scientific novelty consists in determining the place and significance of Islamic geometric ornament in modern cultural and historical processes, taking into account its

ГЕОМЕТРИЧЕСКИЙ ОРНАМЕНТ В ИСЛАМСКОМ ИСКУССТВЕ: ТРАДИЦИИ, ОСОБЕННОСТИ, СОСТАВЛЯЮЩИЕ

АЗЗААРИ АЛИ

*Киевский национальный университет технологий и дизайна, Украина**Колледж электронных технологий Бани Валид, Ливия*

Цель статьи проанализировать особенности исламского геометрического орнамента как исторического и одновременно современного художественного явления, его формирование, становление, традиционные структурные элементы.

Методология. Применены общенаучные методы исследования, хронологический и историко-компаративный, образно-стилистический, семантический и теоретико-искусствоведческий анализ.

Результаты. Проанализованы особенности исторического развития геометрического орнамента в странах ислама, его национально-исторические, ментальные, образно-художественные черты. Признанное в мире как уникальное творение искусства, исламский геометрический орнамент по композиционному построению состоит из простых элементов (круг, квадрат, треугольник), которые путем соединений и повторов по определенной схеме-сетке создают сложный рисунок (шестиугольник, восьмиугольник, звездчатый рапорт). В разнообразии его вариантов воплощено богатство художественной культуры ислама. Геометрический исламский орнамент воплощает тысячелетнюю творческую практику, которая стала на арабском Востоке традиционной. Одновременно в современном мире мусульманские орнаментальные традиции остаются актуальными и выявляют возможности для внедрения полученного художественного опыта арабских стран в новых творческих практиках, в том числе, в графическом дизайне.

Научная новизна состоит в определении места и значения исламского геометрического орнамента в современных культурно-исторических процессах, с учетом его тра-

traditional aesthetic, substantial, structural and compositional content

Practical significance. The proposed research expands the understanding of the possibilities of using the traditions of Islamic ornament in modern creative practices. The results can be used in design practice.

Keywords: *Islamic culture; design; creative practice; compositional construction; ornament elements.*

диционного эстетического, содержательного, структурно-композиционного наполнения.

Практичне значення. Предложеное исследование расширяют представления о возможностях применения традиций исламского орнамента в современных творческих практиках. Результаты могут быть использованы в практике дизайна.

Ключевые слова: *исламская культура; дизайн; творческая практика; композиционное построение; элементы орнамента.*

ІНФОРМАЦІЯ
ПРО АВТОРА

Аззаарі Алі, аспірант, факультет дизайну, Київський національний університет технологій та дизайну; асистент, кафедра комп'ютерних наук, Коледж електронних технологій Бані Валід, Лівія, ORCID 0000-0003-3906-5824, **e-mail:** azzaari@knutd.edu.ua

Цитування за ДСТУ: Аззаарі Алі. Геометричний орнамент в ісламському мистецтві: традиції, особливості, складові. *Art and design*. 2020. №4(12). С. 51–59.

[https://doi.org/
10.30857/2617-
0272.2020.4.3](https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.4.3)

Citation APA: Azzaari, Ali. (2020) Geometric Ornament in Islamic Art: Traditions, Features, Components. *Art and design*. 4(12). 51–59.